

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА
ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**77-ї НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ПРОФЕСОРІВ,
ВИКЛАДАЧІВ, НАУКОВИХ ПРАЦІВНИКІВ,
АСПІРАНТІВ ТА СТУДЕНТІВ УНІВЕРСИТЕТУ**

16 травня – 22 травня 2025 р.

*О.В. Степова, професор, д.т.н.,
С.Ю. Шара, аспірант, асистент
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»*

ПРИНЦИПИ І ПРИЙОМИ РЕВІТАЛІЗАЦІЇ КРЕМЕНЧУЦЬКОГО ВОДОСХОВИЩА, ШЛЯХОМ РЕКОНСТРУКЦІЇ

На сьогодні в Україні наявність стратегічного запасу прісних вод, це одна із гарантій національної безпеки, коли мінімальні середньомісячні витрати річки Дніпро складають у різні місяці від $216 \text{ м}^3/\text{с}$, тобто без водосховищ нас чекає катастрофа водозабезпечення, тяжкі санітарні і екологічні проблеми. Проекти ревіталізації (відновлення) водосховища та його частин повинні опиратися на головні принципи:

- комплексного підходу вибору заходів меліорації і реконструкцій;
- захисту від руйнування та стійке інженерне облаштування;
- чергування екологічних заповідних зон і штучно-змінених територій;
- покращення екологічного стану та формування сталого розвитку;
- збільшення швидкості природньої динаміки процесів водосховища (самовідновлення);
- відсутності негативного впливу на екосистему, або їх мінімізація;
- моделювання і перевіреність результатів ревіталізації (відновлення);
- збалансованість сталого розвитку та збереження місії водосховища;
- багатофункціональність проекту ревіталізації та відновлення;
- підтримуючої функції навколоводної системи басейну Дніпра;
- розкриття нових можливостей старих існуючих систем форм з урахуванням актуальних функцій;
- врахування синтезу природніх явищ та синергетичного ефекту ревіталізації окремих частин басейну Дніпра і водосховища.

Прийоми ревіталізації водосховища та малих річок повинні включати:

- поетапний демонтаж шлюзів, дамб і водовипусків;
- повернення річкам заплавам (річна повинна мати місце);
- поліпшення гідрологічного стану річок шляхом розчистки русел і річищ; копанок і стариць та повернення до природнього русла;
- винесення на місцевості меж прибережних захисних смуг (які винесені в Полтавській області, лише в Котелевській громаді) та їх розширення і заліснення;

- повернення в попередній стан заплавам річок по принципу «річці потрібне місце» з консервацією земель і відновлення лучно-болотних угідь

і комплексів;

- впорядкування і ревіталізація водоохоронних зон;
- дотримання жителями норм Водного кодексу, особливо ст. 10;
- заліснення схилів і прибережних ділянок, берегів і яруг.

Захисні завдання меліорації при ревіталізації водосховища включають:

- захист гідротехнічних споруд від шкідливих снігольодових впливів;
- захист території від затоплення і підтоплення;
- захист берегів від адгезії, вітрохвильової абразії;
- захист берегових укосів і схилів від зсувів, осипів та опливання;
- захист прибережних територій від підйому ґрунтових вод; заболочення і засолення;
- захист водосховища від забруднення і засмічення;
- захист водних об'єктів і водосховища від водного виснаження;
- зменшення випаровування та теплового забруднення.

Програма та Проект реконструкції водосховища і його частин ревіталізації, в цілому, повинні гарантувати загальне покращення екологічного стану Кременчуцького водосховища по інтегральних показниках. Багатофункціональність проекту ревіталізації забезпечить формування підтримуючого функціоналу не тільки водосховища, а навколководної системи, тобто басейну річки Дніпро, що безпосередньо формує і впливає на водосховище. Адже екологічна сталість і ревіталізація та оздоровлення річкового басейну гарантія сталого розвитку водосховища.

Література:

1. *Водні ресурси. Режим доступу: <https://sd4ua.org/golovni-temistalogo-rozvitku/vodni-resursi/> (дата звернення 29.03.2024).*
2. *Штучні водойми. На яких землях створюються. Режим доступу: <https://uteka.ua/ua/publication/agro-4-zemlya-ta-zemelni-pravovidnosini-32-iskusstvennyevodoemy-na-kakix-zemlyax-sozdayutsya> (дата звернення 29.03.2024)*
3. *Водосховища. Режим доступу: <https://deplv.gov.ua/vodoshovyshha/> (дата звернення 05.04.2024).*
4. *Зіневич В. С. Застосування методів механічного та біологічного очищення водоймищ від заростання для покращення стійкості екосистем. Інститут енергозбереження та енергоменеджменту. Київ. Кафедра інженерної екології. (2019). 90 с*